

Stockholm
2019-11-28

Socialdepartementet
E-post
s.remissvar@regeringskansliet.se
s.fst@regeringskansliet.se

Dnr: S2019/02213/FST

Remissvar från Lika Unika avseende betänkandet Styrkraft i funktionshinderspolitiken, SOU 2019:23

a) Inledning

Lika Unika har fått möjlighet att lämna remissvar över Styretredningens betänkande. Vi översänder här vårt svar med några övergripande synpunkter samt förslag och kommentarer med anledning av betänkandet. Avslutningsvis pekar vi på några särskilt angelägna punkter som Lika Unika menar måste övervägas för en tillräckligt bra styrning av funktionshinderpolitiken, men där utredningen enligt vår bedömning inte har några förslag, alternativt inte har tillräckligt skarpa förslag.

Som framgår av remissvaret tillstyrker vi i vissa delar de förslag som utredningen lämnar. Ska bästa förutsättningar ges för ett genomslag av en politik som bygger på mänskliga rättigheter och förverkligande av FNs konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning så behövs mer offensiva åtgärder än de föreslagna. Vi bedömer dock att utredningen har gjort så gott man kunnat med de alltför smala ramar som regeringen har angett för utredningens arbete.

En del punkter där bristerna är särskilt allvarliga är angelägna att uppmärksamma:

Det handlar bland annat om att det kommunala självstyret är en princip som ofta sätts före rättigheter. Här avstår utredningen från förslag till nödvändiga åtgärder för att FN-konventionens rättigheter ska implementeras i kommuner och regioner, lika över landet.

Det handlar om utgångspunkten att förslagen inte ska kosta något, en orimlighet när vi ser allvarliga välfärds- och rättighetsbrister, stora behov av förstärkningar och nödvändigheten av politisk prioritering.

Det handlar också om den oacceptabelt svaga prioriteringen som görs när det

gäller rättigheter för personer med funktionsnedsättning i styrning av verksamheter. Ska rättigheter förverkligas krävs också ett tydligt funktionshinderperspektiv på alla samhällsområden, på samma sätt som när det gäller barn- och jämställdhetsperspektiven.

Lika Unika har sedan år 2015 arbetat med de frågor som utredningen tar upp. Vi har redan tidigare presenterat våra förslag om nödvändigt innehåll i en ny strategi för funktionshinderpolitiken efter 2016. Inför att den tidigare strategin skulle upphöra vid utgången av 2016 har vi i olika sammanhang bidragit med synpunkter och inspel, såväl till regeringenⁱ som till det förberedelsearbete som gjordes av Myndigheten för delaktighet.ⁱⁱ

Sverige har nu i tre år saknat en funktionshinderpolitisk strategi som skulle ta vid där den förra slutade. Våra tidigare krav och förslag är dock i hög grad aktuella därför att samhällsbristerna och bristerna i rättigheter för våra medlemsgrupper kvarstår, i vissa fall är ännu tydligare idag.

Lika Unika har deltagit med expert i styrutredningen, deltagit i referensgruppsmöten samt också träffat utredningen i informella dialoger. Lika Unika och Funktionsrätt Sverige har till utredningen lagt ett särskilt yttrande med synpunkter som vi utgår från i detta remissvar.

b) Lika Unikas övergripande synpunkter

* Lika Unika tillstyrker de flesta av utredningens förslag. Vi vill samtidigt beklaga att förslag till en nödvändig förstärkning av politiken på olika samhällsområden utifrån ett rättighets- och funktionshinderperspektiv saknas på viktiga områden. Vi hänvisar här till tidigare förslag som har lämnats till regeringen i remissvar avseende Myndigheten för delaktighets rapport *En funktionshinderspolitik för ett jämlikt och hållbart samhälle*. Det underlaget har också Styrutredningen haft att ta hänsyn till.

* En av utredningens största brister är att den helt saknar förslag till en sammanhållen plan med mål, prioriteringar och redovisning av hur politiken konkret ska förbättras för personer med funktionsnedsättning. Därmed instämmer Lika Unika i det tillkännagivande som riksdagen har lämnatⁱⁱⁱ till regeringen om behovet av ett samlat helhetsgrepp om funktionshinderpolitiken.

* Riksdagen har beslutat om ett nationellt mål för funktionshinderpolitiken, med fyra inriktningar som ska styra mot målet: Universell utformning, brister i tillgängligheten, individuella stöd och lösningar och om att förebygga och motverka diskriminering.

Det är även efter Styrutredningens förslag oklart vilka reformer och insatser

som planeras inom respektive inriktning för att målet ska kunna nås. Den osäkerheten riskerar att försvaga och bromsa förverkligandet av rättigheterna som uttrycks i FN-konventionen.

* Utredningen lägger förslag om styrning och ansvar hos myndigheter. Samtidigt lyfter utredningen fram betydelsen av ett tydligt politiskt ansvar. Vi saknar förslag för att också stärka regeringens och Regeringskansliets engagemang i och styrning av politiken.

* Utredningen har endast en kommentar och lägger inget förslag när det gäller det mycket angelägna "paradigmskiftet" att ansvaret för rättighetsfrågor för personer med funktionsnedsättning flyttas från Socialdepartementet till det departement som ansvarar för övriga rättighetsfrågor.

Efter de förändringar som skedde inom Regeringskansliet från 1 april 2019 där samtliga övriga rättighetsfrågor samlades i Arbetsmarknadsdepartementet utom våra frågor, är detta påpekade ännu mer angeläget. Regeringen bör snarast återkomma med förslag till en omorganisering av arbetet så att detta oacceptabla förhållande rättas till.

* FN-kommittén anförde i sina rekommendationer till Sverige 2014^{iv} att *Det finns en allvarlig skillnad mellan konventionsstatens politik och kommunernas politik när det gäller att genomföra konventionen.* Utredningen lägger inte några skarpa förslag som innebär att rättigheter fastslagna i FN-konventionen sätts före det kommunala självstyret. Detta trots att Sverige har ratificerat FN-konventionen utan något undantag för sitt administrativa system.

* Utredningen understryker på flera ställen det som regeringen också angav i direktiven, att förslagen inte ska medföra några kostnadsökningar. Det är enligt vår mening en helt orimlig utgångspunkt. Ska rättigheter tillförsäkras människor och ska välfärden komma alla till del efter behov så krävs reformer. Då behövs också resursförstärkningar och politisk prioritering.

* Lika Unika har fört fram till utredningen att det behövs ett system med stimulanser och inte minst sanktioner som en del i styrningen. Den sistnämnda punkten förutsätter också en aktiv tillsyn av att befintlig lagstiftning verkligen följs.

* Styrtredningen saknar helt konkreta förslag om hur styrningen av politiken ska ske med utgångspunkt från FNs hållbarhetsmål, Agenda 2030. Inte minst saknas konkreta förslag, reformer och åtgärder som bygger på delmål i agendan som explicit nämner personer med funktionsnedsättning, exempelvis när det gäller mål 4 om utbildning, mål 8 om arbete och mål 10 om minskad ojämlikhet.

* Vi hade förväntat oss att styrtredningen skulle ge konkreta förslag om att

Sverige arbetar med att förverkliga FN-kommitténs allmänna kommentar nummer sju^v om aktiv involvering av funktionshinderrörelsen i såväl beslutsfattande som i övervakning av hur FN-konventionen implementeras. (berör artikel 4.3 och artikel 33.3 i CRPD)

Lika Unika förutsätter att regeringen tar initiativ i frågan och initierar dialog med funktionshinderrörelsen.

c) Lika Unikas förslag och kommentarer med anledning av utredningens förslag och bedömningar

5. Att göra rätt från början – universell utformning

Lika Unika tillstyrker förslaget.

Vi instämmer dock med de synpunkter som Funktionsrätt Sverige anför i sitt remissyttrande^{vi} över utredningen. Här delar vi uppfattningen att utredningen inte har levererat en beskrivning av tillämpningen av universell utformning eller förslag på användning av principen.

6. En god grund för styrning och uppföljning

6.1 En modern styrning genom samverkan

a) Lika Unika tillstyrker förslaget men uppmanar regeringen att i beredningen beakta de synpunkter på författningsförslagen som anförts av Funktionsrätt Sverige i sitt remissyttrande över utredningen.

b) Vi välkomnar att myndigheterna genom förordning 2001:526 ska få ett tydligt ansvar för att integrera ett människorättsperspektiv i sin verksamhet. Vi vill understryka utredningens förslagstext att det tydligt måste inkludera personer med funktionsnedsättning och de rättigheter som anges i FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

c) Vi tycker att det är bra att utredningen betonar att ansvaret för rättighetspolitiken och funktionshinderpolitiken måste gälla alla myndigheter. Det är inte minst mot bakgrund av förslag att vissa myndigheter föreslås få särskilda samordningsuppgifter viktigt att markera att hela basen handlar om ett ansvar för alla.

d) Det är angeläget att ansvars- och finansieringsprincipen beaktas, som utredningen anför. Lika Unika vill samtidigt understryka att det aldrig får vara ett verktyg för att undvika nödvändiga reformer. Vi har i bland annat remissvar

till MFD betonat att det inom vissa verksamheter kan vara motiverat att staten tar ett större ansvar för att rättigheter ska garanteras människor, om det är troligt att andra aktörer inte har ekonomiska möjligheter att göra det.

Vi vill betona det som lyfts fram i betänkandet om att tillräckliga resurser krävs för att principen ska kunna tillämpas.

d) Lika Unika föreslår att regeringen initierar en utvärdering av tillämpningen och även om kännedomen hos olika samhällsaktörer när det gäller ansvars- och finansieringsprincipen.

Vi tror att det i en sådan översyn måste studeras hur förhållandet ser ut mellan den ansvars- och finansieringsprincip som slår fast verksamheters ansvar för funktionshinderpolitiken och den "finansieringsprincip" som reglerar att staten inte kan lägga på kommuner och regioner nya uppgifter utan att också tillskjuta mer pengar. Vår utgångspunkt är att regionala och lokala aktörer inte kan vänta på statliga pengar innan man vidtar åtgärder som krävs enligt FN-konventionen.

Det här blir särskilt angeläget efter att vi tagit del av det remissvar som SKL lämnar med anledning av styretredningen. Här anför SKL att "*den kommunala finansieringsprincipen är överordnad den ansvars- och finansieringsprincip som finns inom funktionshinderpolitiken.*"

e) Lika Unika välkomnar utredningens förslag att tydligare ange att myndigheter ska ha god kunskap om FN-konventionen. För att verkligen få till stånd den nödvändiga ökade kunskapen om konventionen i samhället som också föreslås, vill vi peka på det stora behovet av löpande resurser till utbildning och fortbildning i stat, kommun och landsting samt till funktionshinderrörelsen för våra insatser, för att kompetensen ska upprätthållas inom olika verksamheter.

f) Utredningen för ett resonemang och lägger förslag till ett styr- och uppföljningssystem för funktionshinderpolitiken som "*ska bygga på samverkan i nätverk och med tydlig ansvarsfördelning (så kallad governance eller samhällsstyrning).*"

Vi utesluter inte att den modellen av styrning kan vara värdefull och bidra till att utveckla politiken. Samtidigt vill vi understryka att det styretredningen ska lämna förslag om handlar om att leva upp till åtaganden enligt en internationell konvention om mänskliga rättigheter. Det är verkligen inget "fritt valt arbete" utan kräver politiskt ansvarstagande och politiska prioriteringar.

6.2 Mänskliga rättigheter och bred förankring i styrningen

a) Lika Unika delar utredningens bedömning när det gäller behovet av ett tydligt politiskt ansvar för att Sverige ska leva upp till FN-konventionen.

b) Utredningens fokus är styrning av myndigheter. Samtidigt lyfter utredningen fram betydelsen av ett tydligt politiskt ansvar i hela samhället. Vi saknar förslag för att också stärka regeringens och Regeringskansliets engagemang i och styrning av politiken.

Utredningen har endast kommentarer och lägger inget förslag när det gäller det mycket angelägna "paradigmskiftet"; att ansvaret för rättighetsfrågor för personer med funktionsnedsättning flyttas från Socialdepartementet till det departement som ansvarar för övriga rättighetsfrågor. Tvärtom har från 1 april 2019 samtliga rättighetsfrågor utom funktionshinderfrågorna flyttats till Arbetsmarknadsdepartementet, en helt oacceptabel nonchalans av våra frågor.

c) Lika Unika föreslår att regeringen ser över möjligheterna att stärka den politiska styrningen på regeringsnivå genom att inrätta fler kontaktpunkter som ansvarar för politikens genomförande. Som anförs i detta remissvar råder stora svagheter och brister i den lokala och regionala efterlevnaden till konventionen. Det motiverar en ytterligare kontaktpunkt enligt artikel 33:1 i FN-konventionen som kan bidra till att hela Sverige lever upp till konventionen. Regeringen bör här också överväga hur den samordningsmekanism inom Regeringskansliet som ska finnas enligt artikel 33:1 i FN-konventionen får en nödvändigt starkare roll och ansvar i att styra även kommuner och regioner.

d) Lika Unika vill betona att FN-konventionen artikel 33:3 innebär ett åtagande för Sverige att involvera funktionshinderrörelsen i denna del av övervakningen av konventionen.

e) Styretredningen skriver att den nationella människorättsinstitutionen som föreslås inrättas av såväl en utredning som av regeringen i regeringsförklaringen, kan genomföra ett arbete att se över hur svensk lagstiftning och dess utfall förhåller sig till FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Lika Unika delar utredningens bedömning. Samtidigt vill vi understryka att denna oberoende institution för att främja, skydda och övervaka rättigheter ännu inte existerar. Den del av MR-institutionen som avser uppdraget att utgöra Sveriges oberoende mekanism enligt CRPD artikel 33.2 finns heller inte, trots att konventionen nu har gällt i Sverige i tio år.

Vi vill samtidigt understryka att även om en kommande MR-institution granskar lagar och dess tillämpning utifrån konventionen så måste detta också vara en

självklar och återkommande arbetsuppgift för stat, regioner och kommuner. Att pröva om man följer åtagandet enligt FN-konventionen måste således ingå som en självklar del i offentlig maktutövning.

6.2.2 Ökat inflytande och delaktighet för dem det berör

a) Lika Unika tillstyrker förslaget om samråd med funktionshinderrörelsen. Vi vill dock betona att det måste följa FN-konventionens skrivningar om samråd och aktiv involvering som betyder betydligt mer än det som vanligtvis avses med termen "samråd". Åtagandet enligt konventionen kan heller inte begränsas till något som definieras som "funktionshinderspolitik" utan måste handla om "utformning och genomförande av lagstiftning och riktlinjer och i andra beslutsfattande processer" som konventionen uttrycker det.

b) FN-kommittén har, som också utredningen påminner om, arbetat fram en allmän kommentar om hur organisationer som företräder personer med funktionsnedsättning ska involveras i frågor som rör implementering av konventionen och i övervakning av detta.

Lika Unika föreslår att regeringen, möjligen med utgångspunkt i regeringens Funktionshinderdelegation, initierar ett särskilt departementsövergripande arbete tillsammans med funktionshinderrörelsen om implementering av FN-kommitténs allmänna kommentar nr 7 om aktiv involvering.

Resultatet av ett sådant kan därefter bli användbara regelverk för såväl myndigheter som för regioner och kommuner i sina åtgärder för att leva upp till FN-konventionens artiklar 4.3 och 33.3 som handlar om involvering av funktionshinderrörelsen.

6.2.3 Utvecklingskraft lokalt och regionalt

Lika Unika delar utredningens bedömning av behovet att uppmärksamma hur kommuner och regioner involveras i arbetet. Samtidigt vill vi med kraft markera mot den utgångspunkt som idag gäller när det handlar om att aktivt arbeta i hela landet och på alla nivåer med rättigheter enligt FN-konventionen.

FN-kommittén anförde i sina rekommendationer till Sverige 2014 att *Det finns en allvarlig skillnad mellan konventionsstatens politik och kommunernas politik när det gäller att genomföra konventionen.*

Utredningen lägger inte tillräckligt skarpa förslag som innebär att rättigheter fastslagna i FN-konventionen sätts före det kommunala självstyret. Detta trots att Sverige har ratificerat FN-konventionen utan något undantag.

Det uppdrag som regeringen har gett till Myndigheten för delaktighet att i samarbete med Länsstyrelserna ge stöd till landsting och kommuner att "genomföra sina funktionshinderspolitiska strategier och planer" är viktigt och välkommet.

Men uppdraget är otydligt när det gäller det direkta kommunala ansvaret för att implementera FN-konventionen. Vi noterar åter att det här inte är något "fritt valt arbete" utan ett åtagande enligt internationella konventioner.

7.1 FN-konventionen och utredningens prioriteringar

7.1.2 Sju prioriterade samhällsområden

a) Lika Unika avstyrker utredningens förslag till övergripande mål för sju prioriterade samhällsområden. Vi tycker verkligen att det krävs mål och därefter uppföljning. Men förslagen innehåller alltför övergripande målformuleringar som riskerar att inte omsättas i verkliga reformer. Målen måste vara politiskt förankrade med politiskt ansvarstagande.

Regeringen måste ta initiativ till en utveckling av den samlade politiken med utgångspunkt från FN-konventionen, FN-kommitténs rekommendationer, FN-kommitténs allmänna kommentarer, det nationella målet och de fyra inriktningar som har lagts fast av riksdagen.

Grunden måste vara att leva upp till FN-konventionens samtliga artiklar. Därför leder det fel om man i ett styrsystem för politiken anger ett urval av samhällsområden. Stat, kommun och regioner driver de offentliga verksamheterna och måste i sin verksamhet implementera relevanta rättigheter enligt FN-konventionen och integrera ett tydligt funktionshinderperspektiv.

b) Lika Unika avstyrker mot den bakgrund och med samma argument också att frågor som benämns vara av "särskild vikt" anges i styrningen.

c) Här vill Lika Unika också lyfta fram exempel på de omfattande brister som idag finns när det handlar om att utveckla politiken på olika samhällsområden så att FN-konventionens rättigheter kan förverkligas.

* Ett vanligt problem är att funktionshinderperspektivet helt saknas när politiken utformas. Det måste åtgärdas redan i regeringens direktiv till utredningar och i politiska plattformar och styrdokument. Behovet av detta blir extra tydligt i underlag där personer med funktionsnedsättning ofta lyfts fram som särskilt utsatta eller påverkas extra hårt av olika samhällsbrister. Exempelen är många på brister när det handlar om att ta med nödvändiga förslag som berör personer med funktionsnedsättning, även på områden är det finns mycket

konkreta samhällsbrister att åtgärda:

- *Skolkommissionen* som presenterade en nationell samling för skolan med fokus på undervisning och elevhälsa^{vii}, som i utredningens 450 sidor hade 17 rader om elever med funktionsnedsättning. Samtidigt saknades exempelvis tillgänglighetsfrågorna med, som är avgörande för elever med funktionsnedsättning.

- *Kommissionen för jämlik hälsa* hade ett viktigt arbete, bland annat för att föreslå åtgärder för att förbättra hälsan hos befolkningen. I såväl direktiv som i utredningens betänkande omnämns att personer med funktionsnedsättning har sämre hälsa än övriga befolkningen, men när det kommer till förslag och åtgärder så saknas perspektivet.

- *Agenda 2030-delegationen* hade ett konkret uppdrag i direktiv från regeringen^{viii} som omnämnde personer med funktionsnedsättning, att "sprida goda exempel" från området hållbar utveckling. Detta redovisades inte i det slutbetänkande som delegationen presenterades.^{ix}

Samtidigt finns exempel där perspektivet lyfts fram men senare faller bort i den fortsatta politiska beredningen.

- *Demokratiutredningen*^x gav en bra, om än mörk, bild av hur personer med funktionsnedsättning ofta står utanför de politiska församlingarna och hur mångas delaktighet i demokratin försvåras. Ett förslag från utredningen var att den nya funktionshinderpolitiken skulle formulera mål om demokratin utifrån detta.

I den strategi för demokratin som regeringen senare återkom med^{xi} fanns inte något sådant demokratimål. I stället skriver regeringen att "*Regeringen har beslutat att ge en särskild utredare i uppdrag att se över styrningen inom funktionshinderspolitiken och bl.a. föreslå effekt- och resultatmål utifrån det nya målet för politikområdet.*" Detta saknas i utredningens förslag.

Det finns positiva exempel. Regeringen har själv i förordning med instruktion till Jämställdhetsmyndigheten^{xii} lyft fram att den myndigheten ska ta med ett maktordningsperspektiv utifrån funktionsnedsättning. Samma insikt om vikten av funktionshinderperspektiv hade regeringen i förordningen till Delegationen mot segregation.^{xiii}

Lika Unika föreslår att regeringen skyndsamt tar erforderliga initiativ så att funktionshinderperspektiv tas med på alla samhällssektorer, att det sker redan när utredningsdirekt ges och i styrdokument, att detta förankras på högsta politiska nivå och att det perspektivet avspeglas i regeringens styrning av myndigheter och av kommuner och regioner.

7.4 Arbetssätt och myndigheter med särskilt ansvar

a) Lika Unika avstyrker förslag att vissa myndigheter ska särbehandlas eller utpekas som "särskilt viktiga". Det är varje myndighets ansvar att arbeta efter FN-konventionen i de verksamheter man bedriver och att alltid ta med ett funktionshinderperspektiv. Det är alla myndigheter som genom tydliga krav i upphandling och i rekryteringar av personal ska använda det som verktyg för ökad tillgänglighet och arbetstillfällen för personer med funktionsnedsättning.

b) I det fall regeringen går vidare med Styretredningens förslag vill Lika Unika betona vikten av att ett system med särskilt samordnande myndigheter måste utformas med beaktande av de brister som tidigare har funnits i liknande system och som Statskontoret har redovisat i sin rapport "*Från vision till verklighet? En utvärdering av nationell handlingsplan för handikappolitik*" från år 2009. Det var bland annat brister i hur man såg på/tolkade samordningsuppdraget och olikheter i sådana tolkningar som försvagade styrningen.

c) Lika Unika avstyrker att system med uppföljning av politiken ska innebära rapporter endast vartannat år. Mot bakgrund av den alltför långsamma takt i vilket funktionshinderpolitiken får genomslag idag krävs betydligt högre ambitioner än så när det gäller uppföljningen, bland annat i form av årlig rapportering.

d) Lika Unika avstyrker förslaget att ge Myndigheten för delaktighet (MFD) ett långsiktigt och övergripande ansvar för det tvärssektoriella perspektivet avseende genomförandet av funktionshinderspolitiken. Detta oerhört angelägna uppdrag måste finnas hos varje myndighet. Det är samtidigt ytterst angeläget att departementen säkrar att funktionshinderperspektiv får genomslag i hela regeringens arbete. Det är lika angeläget att styrningen leder till att också kommuner och regioner har detta intersektionella arbetssätt.

7.5 Tydligt och sammanhållet system för uppföljning och analys

a) Lika Unika avstyrker förslaget. Vi delar utredningens bedömningar om behovet av statistik och indikatorer för att kunna spegla levnadsvillkor, hinder för delaktighet och därmed få underlag för politiska åtgärder inom alla samhällsområden. Men av detta följer nödvändigheten av att se funktionshinderperspektivet på alla områden. Det avgörande är således att personer med funktionsnedsättning återspeglas inom ramen för alla myndigheters, alla kommuner och alla regioners uppföljningssystem.

b) Lika Unika tillstyrker utredningens förslag om att dialog med funktionshinderrörelsen måste finnas kring frågor om uppföljning och statistik. Det handlar främst om vår roll enligt FN-konventionen att involveras i

uppföljningen av hur FN-konventionen förverkligas (artikel 33.3, CRPD), och får inte främst ses som ett "användarperspektiv" som utredningen formulerar det.

c) Lika Unika tillstyrker att MFD ges ett ansvar för övergripande uppföljning och analys av funktionshinderspolitiken. Den uppföljningen måste ske årligen och involvera såväl statliga myndigheter som kommuner och regioner.

Samtidigt är det av stor betydelse att regeringen ger tydliga direktiv så att ett sådant system verkligen blir en uppföljning på verksamhetsnivå, så att utvecklingen av levnadsvillkor för personer med funktionsnedsättning kan följas. Det är inte tillfredsställande att fortsätta med det starkt begränsade system som nu har ersatt MFDs tidigare uppföljning av kommuner och som i huvudsak tar sikte på en mycket begränsad uppföljning på strategisk nivå.

d) Lika Unika föreslår att regeringen ger direktiv till en utveckling av uppföljningen av arbetet med Agenda 2030 i kommuner och regioner. (se vidare om Agenda 2030 nedan) Sedan ett år har SKL i samarbete med RKA nyckeltal för uppföljningen^{xiv}. Av dessa nyckeltal har endast ett bäring på personer med funktionsnedsättning, *Brukarnöjdhet inom daglig verksamhet*.

Det är i sig ett väldigt angeläget nyckeltal för en lika angelägen verksamhet. Men det räcker inte! Det är helt oacceptabelt och ett brott mot FN:s beslut om de globala målen och dess uppföljning, att på så sätt välja bort en uppföljning av Sveriges arbete med Agenda 2030 i angelägna delar som berör personer med funktionsnedsättning.

Det innebär bland annat att viktiga delmål i agendan, om exempelvis utbildning, arbete och minskade klyftor, inte alls följs upp med ett helt nödvändigt funktionshinderperspektiv. Det leder i sin tur till att angelägna politiska åtgärder och reformer uteblir. Detta på mål och delmål i Agenda 2030 som verkligen lyfter fram våra medlemsgrupper.

8 En nationell samordnare främjar funktionshinderspolitiken

a) Lika Unika tillstyrker förslaget att inrätta en samordnare med uppdrag att främja genomförandet av den nya funktionshinderspolitiken.

Vi vill dock understryka att betydligt mer måste göras för att FN-konventionen ska följas och förverkligas lika över landet, något som vi berör i andra delar av detta remissyttrande. Det är viktigt att samordnarfunktionen blir en positiv komplettering till ett styrsystem som i ordinarie verksamheter och i ordinarie budgetprocesser tar sikte på att leva upp till FN-konventionen och till att mål för funktionshinderpolitiken ska kunna uppnås.

b) Lika Unika tillstyrker förslaget om en rådgivande expertgrupp och ser det som självklart, som utredningen skriver i sitt förslag, att gruppen *"bör bestå av representanter för funktionshinderrörelsen..."*

d) Övriga förslag och kommentarer

1. De politiska inriktningarna som ska leda mot målet måste förtydligas

Riksdagen har beslutat om ett nationellt mål för funktionshinderpolitiken, med fyra inriktningar som ska styra mot målet. Det är även efter Styretredningens förslag oklart om det mer konkreta innehållet i detta. Den osäkerheten om politiken riskerar att försvaga och bromsa politiken.

Styretredningen hade regeringens uppdrag att fördjupa frågor om Universell utformning, något vi kommenterar under punkt C 5 ovan. Lika Unika kan dock inte se att Sverige har en heltäckande konkret politik med budgeterade medel för verkliga reformer i de tre inriktningar som handlar om *befintliga brister i tillgängligheten, individuella stöd och lösningar för individens självständighet och att förebygga och motverka diskriminering.*

Vi menar att regeringen i ett arbete med en heltäckande politik för att förverkliga rättigheter enligt FN-konventionen också måste konkretisera detta.

2. Politiken på olika samhällsområden måste utvecklas!

En av utredningens största brister är att den helt saknar förslag till en sammanhållen plan med mål, prioriteringar och redovisning av hur politiken konkret ska förbättras för personer med funktionsnedsättning. Därmed instämmer Lika Unika i det tillkännagivande som riksdagen har lämnat till regeringen om behovet av ett samlat helhetsgrepp om funktionshinderpolitiken.

Lika Unika har tidigare lämnat förslag på olika områden till regeringen i remissvar avseende Myndigheten för delaktighets rapport *En funktionshinderspolitik för ett jämlikt och hållbart samhälle*. Dessa förslag utgår från de brister och svagheter som våra medlemsgrupper upplever idag.

3. Reformerna kräver resurser!

Utredningen understryker på flera ställen det som angavs i direktiven från regeringen att förslagen inte ska medföra några kostnadsökningar. Det är enligt vår mening en helt orimlig utgångspunkt. Ska rättigheter tillförsäkras människor och ska välfärden komma alla till del efter behov så krävs reformer och då behövs också resursförstärkningar och politisk prioritering.

Lika Unika föreslår att regeringen prövar om en årlig redovisning av funktionshinderpolitikens framsteg, angelägna reformbehov och av politikens måluppfyllelse kan göras som en särskild bilaga till budgetpropositionen.

4. Sverige måste ta FNs granskningar på allvar!

Styretredningen saknar konkreta förslag när det gäller hur Sverige tar tillvara rekommendationer från FNs övervakningskommitté som ett sätt att arbeta för att leva upp till konventionen.

I skrivelse 2016/17:29, Regeringens strategi för det nationella arbetet med mänskliga rättigheter, lyfter man fram behovet av att arbeta bättre med FN-granskningar. Regeringen anför att *"Regeringens arbete med internationella konventionsgranskningar bör förbättras. Samråd med berörda aktörer bör vidgas till att omfatta förslag på åtgärder som är nödvändiga med anledning av resultatet av granskningarna.*

Lika Unika vill understryka behovet av att regeringen går vidare med detta och att även kommuner och regioner involveras. Enligt vår uppfattning måste det handla om att ta fram konkreta åtgärder, tidplaner och resurser utifrån FN-rekommendationer.

5. Sverige ska även på det här området vara en Agenda 2030 Champion State!

Lika Unika saknar konkreta förslag i utredningen som berör arbetet med Agenda 2030 i stat, kommun och regioner.

Vi har med glädje noterat att Sverige i budskap i juli 2019 till FNs högnivåmöte för Agenda 2030^{xv} (High Level Political Forum) har lyft fram personer med funktionsnedsättning som en viktig grupp när det gäller arbetsmarknaden (mål 8). Det är dock ett positivt undantag jämfört med det som hittills har gjorts i det nationella arbetet med Agenda 2030 för att synliggöra personer med funktionsnedsättning enligt FNs beslut om agendan i september 2015.

På samma sätt som vid FN-mötet i somras måste mål och delmål i övrigt som berör personer med funktionsnedsättning lyftas fram i konkreta politiska förslag och i den svenska handlingsplanen. Det räcker inte att ange att det nationella målet om funktionshinderpolitiken är en utgångspunkt för arbetet med målen. Det är inte heller tillräckligt att ta upp detta i FN i New York utan måste också finnas med i det nationella arbetet. Det finns det inte.

Styretredningen tar på sid 223 i betänkandet upp exemplet hur den danska MR-institutionen har tagit fram ett verktyg för att tydliggöra kopplingarna mellan FN-konventioner om mänskliga rättigheter och mål och delmål i Agenda 2030. Utredningen uppmärksammar att *"det redan pågår arbete med att "översätta" mellan FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och de globala hållbarhetsmålen (SDG:s/Agenda 2030). (finns också i rapportformat när det handlar om koppling till disability^{xvi})*

Lika Unika vill understryka att Agenda 2030 är sammansatt av dels de 17 välbekanta målen och dels av en politisk deklaration. Den senare återkopplar till FNs konventioner och internationell rätt om mänskliga rättigheter. Här lyfts den så viktiga principen fram om att "ingen ska lämnas utanför" och att de grupper som är mest "sårbara" ska lyftas fram främst.

Lika Unika har i arbetet med Agenda 2030 sett tre av målen med tillhörande delmål som särskilt viktiga. Och styrkan är tydligheten i att personer med funktionsnedsättning lyfts fram:

Mål 4: Säkerställa en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla

* Senast 2030 avskaffa skillnaderna mellan könen inom utbildningsområdet och säkerställa lika tillgång till utbildning och yrkesutbildning på alla nivåer för utsatta personer, inklusive personer med funktionsnedsättning..."

* Bygga och förbättra utbildningsmiljöer som är anpassade för barn och personer med funktionsnedsättning, samt tar hänsyn till jämställdhetsaspekter och därmed erbjuder en trygg, fredlig, inkluderande och ändamålsenlig lärandemiljö för alla.

Mål 8. Verka för varaktig, inkluderande och hållbar ekonomisk tillväxt, full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla

* Senast 2030 uppnå full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla kvinnor och män, inklusive ungdomar och personer med funktionsnedsättning, samt lika lön för likvärdigt arbete

Mål 10. Minska ojämlikheten inom och mellan länder

* Till 2030 möjliggöra och verka för att alla människor, oavsett ålder, kön, funktionsnedsättning, blir inkluderade i det sociala, ekonomiska och politiska livet."

Vi menar mot den bakgrunden att det måste fram konkreta förslag, reformer och åtgärder som bygger på delmål i agendan som explicit nämner personer med funktionsnedsättning, exempelvis när det gäller mål 4 om utbildning, mål 8 om arbete och mål 10 om minskad ojämlikhet. Därutöver ska funktionshinderperspektivet finnas med som en självklar grund för hela agendanarbetet, bland annat utifrån det underlag som Myndigheten för delaktighet har lämnat till regeringen om hur personer med funktionsnedsättning berörs av i stort sett alla mål i Agenda 2030.

Mia Modig
Ordförande för Lika Unika

Om Lika Unika

Federationen mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Medlemsorganisationer:

- Förbundet Sveriges Dövblinda, FSDB,
- Hörselskadades Riksförbund, HRF,
- Rörelsehindrade Barn och Ungdomar, RBU,
- Synskadades Riksförbund, SRF,
- Sveriges Dövas Riksförbund, SDR.

Kontaktuppgifter Lika Unika:

Handläggare: Peter Andersson Lika Unika

Telefon: 070-768 27 86, e-post: peter.andersson@likaunika.org

E-post: info@likaunika.org

Ordförande: Mia Modig

Referenser

ⁱ Lika Unika: Remissvar december 2016 om ny funktionshinderpolitik till Socialdepartementet
<https://www.likaunika.org/Filer/161222%20Insant%20Remissvar%20Ny%20Funktionshinderpolitik%20Lika%20Unika.pdf>

ⁱⁱ Lika Unika: skrivelse till MFD om ny funktionshinderpolitik december 2015.
<https://www.likaunika.org/Filer/151230%20SLUT%20MFD%20skrivelse%20om%20ny%20funkpol.doc>

ⁱⁱⁱ Riksdagen: Beslut om Nationellt mål och inriktning för funktionshinderspolitiken Socialutskottets bet 2017/18:SoU5 <https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/arende/betankande/nationellt-mal-och-inriktning-for-H501SoU5>

^{iv} Regeringen: Länk till rekommendationer från FN-kommittén 2014.
<https://www.regeringen.se/internationella-mr-granskningar-av-sverige/2011/01/sveriges-aterkommande-rapportering-om-efterlevnaden-av-crpd/>

^v FN-kommittén. General comments <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CRPD/Pages/GC.aspx>

^{vi} Funktionsrätt Sverige: Remissvar över Styretredningen november 2019.
<https://funktionsratt.se/nyhet-det-behovs-en-insatsstyrka-for-funktionsrattspolitik/>

^{vii} Regeringen: Skolkommissionens slutbetänkande
<https://www.regeringen.se/498092/contentassets/e94a1c61289142bfbcfdf54a44377507/samling-for-skolan---nationell-strategi-for-kunskap-och-likvardighet-sou-201735.pdf>

^{viii} Agenda 2030-delegationen, kommittédirektiv.
<https://agenda2030delegationen.se/uppdraget/direktiv/>

^{ix} Regeringen: Agenda 2030 och Sverige: Världens utmaning – världens möjlighet SOU 2019:13

^x Regeringen: Låt fler forma framtiden, SOU 2016:5
<https://www.regeringen.se/contentassets/16dfd1fed76e42dd9f40c9229637e44b/lat-fler-forma-framtiden-sou-20165-del-a.pdf>

^{xi} Strategi för en stark demokrati – främja, förankra, försvara
<https://www.regeringen.se/49f2a8/contentassets/64308b0cc8a14ddb8532ff541369c602/strategi-for-en-stark-demokrati---framja-forankra-forsvara.pdf>

^{xii} Förordning (2017:937) med instruktion för Jämställdhetsmyndigheten
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-2017937-med-instruktion-for_sfs-2017-937

^{xiii} Förordning (2017:1085) med instruktion för Delegationen mot segregation
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-20171085-med-instruktion-for_sfs-2017-1085

---

^{xiv} SKL: " Nyckeltal ska stödja genomförande av Agenda 2030"

<https://skl.se/tjanster/press/nyheter/nyhetsarkiv/nyckeltalskastodjagenomforandeavagenda2030.27177.html>

^{xv} Regeringen: Sverige och FN:s politiska högnivåforum om hållbar utveckling 2019

<https://www.regeringen.se/artiklar/2019/07/sverige-och-fns-politiska-hognivaforum-om-hallbar-utveckling-2019/>

^{xvi} Danish Institute for Human Rights: "The rights of persons with disabilities and the 2030 Agenda for Sustainable Development" <https://www.humanrights.dk/publications/rights-persons-disabilities-2030-agenda-sustainable-development>